

ARS

m u s i c a

Glavni urednik
Zoran Hamović

Urednik
Hristina Medić

Likovni urednik
Svetlana Volic

Objavljivanje ove knjige pomogao je
Pokrajinski sekretarijat za obrazovanje i kulturu
Autonomne Pokrajine Vojvodine

© Clio, 2011.

Sva prava za izdanje na srpskom jeziku zadržana.
Ova publikacija, u celini ili delovima, ne sme se umnožavati,
preštapavati, pohranjivati u memoriju kompjutera ili na bilo
koji način prenositi – elektronski, mehanički, fotokopiranjem,
snimanjem ili na drugi način – niti može na bilo koji način
ili bilo kojim sredstvima biti distribuirana bez odobrenja
izdavača.

Naslov originala
Alan Fraser
The Craft of Piano Playing
A New Approach to Piano Technique
© 2003 by Alan Fraser

Alan Frejzer

O UMEĆU SVIRANJA KLAVIRA

Nov pristup veštini sviranja klavira

Ilustracije

Sonja Ardan

Prevod s engleskog

Branislava Babić

Posvećeno Jeleni

*U nutrini odzvanja patnja njena
dok se smrt i život bore oko plena...*

SADRŽAJ

Vežbe	11
Ilustracije	13
Muzički primeri.....	15
Predgovor prvom izdanju	18
Predgovor drugom izdanju	20

Deo 1 – PRVI PLAN

PIJANISTIČKI PROBLEMI U MUZIČKOM ZANATU 27

I POČETAK 29

1. Uvod..... 30
2. Kako se služiti ovom knjigom 35
3. Zadnji plan, srednji plan i prvi plan: plan rada 39
4. Odakle da krenemo?..... 47

II OSNOVNI PRINCIPI KRETANJA ZA KLAVIROM 51

5. Jedna meditacija o unutrašnjem mehanizmu pokreta 52
6. „Usporavanje“ dirke 54
7. Funkcija određuje oblik..... 56
8. Težina ruke..... 59
9. Mataj, Moše i pokret..... 65

III SNAGA I FUNKCIJA ŠAKE A

Usavršavanje legato 69

10. Pripremanje za legato..... 71
11. Fizički legato je temelj klavirske tehnike 77
12. Zadržavanje tona 81

IV SNAGA I FUNKCIJA ŠAKE B

Posebna uloga palca i njegov odnos s kažiprstom... 85

13. Palac i hvatanje 87
14. Sklekovi za palac: šaka kao opruga..... 92
15. Objašnjenje odnosa između palca i kažiprsta 97

16. Kontra-opozicija	103
17. Svojstva pokreta u sklekovima za palac	104
18. Lučni zamah kažiprstom zbog funkcije palca	107
V SNAGA I FUNKCIJA ŠAKE C	
Objedinjena funkcija šake i ruke pri sviranju oktava	111
19. Od palca do petog prsta: građa i funkcija šake u sviranju oktava	113
20. Fortissimo oktave	121
21. „Napad kobre“ umesto bacanja ruke	126
22. Veliki zvuk iz male šake	129
23. Tremolando oktave	134
24. Tevtonska govedina	136
25. Oktava horizontalnim pokretom ruke	138
VI SNAGA I FUNKCIJA ŠAKE D	
Maksimalna artikulacija prstima	141
26. O „lupkanju prstima“	143
27. „Šamar“ s podrškom strukture	147
28. Zapljeskaj jednom rukom	149
29. Legato vs. prstne artikulacije: saradnja dve suprotne aktivnosti	153
VII IZNAD ŠAKE	
ULOGA RUČNOG ZGLOBA I RUKE U LEGATU	157
30. Aktivna šaka, pasivna ruka?	159
31. Četiri aspekta odnosa ruke prema funkciji šake	163
32. Pokret s podrškom strukture: cela ruka kao prst	166
33. Ritam ruke	174
34. Ritam tela	181
35. Delotvorna funkcionalnost: podlaktica kao poluga	184
36. Muzička svrha pokreta ruke	188
37. Još neke muzičke implikacije dobre saradnje ruke i šake u legatu	193
VIII ROTACIJA	197
38. Rotacija podlaktice da bi se izgladili razloženi „rasponi“	198
39. Rotacija podlaktice da bi skočili sa živahnošću	208

IX	PRIRODNI OBLIK PRSTIJU	211
	40. „Prirodna šaka“ u pasažima	212
	41. Podrška tela prirodnom obliku prstiju	221
	42. Korišćenje fenomena <i>jin</i> i <i>jang</i> prsta u orkestraciji	223
	43. Prirodni oblik prstiju i tonus u akordima	228
	44. Zadržati prirodni oblik prstiju pri sviranju lestvica	236
X	NEKE DRUGE STRATEGIJE DODIRA I NJIHOVE KOMBINACIJE	245
	45. Sinteza različitih ideja	247
	46. Pritiskanje i držanje u legatu	249
	47. Skriveni problem u duplim notama – <i>Varljiva svetlost</i> ..	254
	48. Šopenov <i>Skerco u b-molu</i> : još jedan osvrt na dva glavna načela	261
	49. Uzajamno pomaganje palca i kažiprsta u Skrjabinovom koncertu	269
	50. Artikulacije	271
	51. Povezanost Feldenkrajsa i Horovica	278
	52. Ravni prsti	283
	53. Pedalizacija	288
	54. Zajedno!	292
	55. Diskutabilne protivrečnosti	294

Deo 2 – SREDNJI PLAN

NEKI OPŠTI VIDOVI MUZIČKOG UMEĆA

XI	RITAM	299
	56. Hijerarhija ritmičkih vrednosti je praktična realnost ...	300
	57. Praktično vežbanje ritma	304
	58. Kreativna upotreba metronoma: Puls	309
XII	FRAZIRANJE	311
	59. Kreativni rad s metronomom: oblikovanje melodije ..	312
	60. Plastično fraziranje: izraz bez bombastičnosti	319
	61. Pokret u fraziranju: podrobno ispitivanje	329
	62. Ka novom obliku svesnosti u sviranju	333
XIII	ORKESTRACIJA	337
	63. Orkestracija: srce pijanističke umetnosti	338

Deo 3 – ZADNJI PLAN	
ISPRIČAJ PRIČU od umeća do umetnosti	345
XV EMOCIONALNI SADRŽAJ	347
64. Emocionalni sadržaj u Bahovom kontrapunktu? Nego šta!.....	348
65. Morate da budete spremni i sposobni da živite osećanja koja svirate	352
66. Remek-dela kao izraz objektivnog znanja.....	356
67. Pravi klavirski zvuk rađa emocionalni sadržaj.....	359
XVI NEKOLIKO POSLEDNJIH MISLI.....	363
68. Dar i zanatsko umeće	364
69. Profesionalne deformacije.....	365
70. Snimanje	366
71. Akustičko sviranje.....	367
72. Osećati emocije prilikom nastupa	369
APENDIKSI	373
Izvodi iz <i>Svesnosti kroz pokret</i> : Teorijski radni okvir	374
Feldenkrajs i muzičari	381
<i>Pijanistino putovanje</i> : Mini autobiografija.....	382
Bibliografija	393
Indeks	394

VEŽBE

1. Legato I – Taj či hodanje (DVD 2–II) 72
2. Legato II – Stoj na prstima – pijanistički ekvivalent stoju na rukama (DVD 1–III, 3–VII) 74
3. Legato III – Hod po dirkama (DVD 2–III) 77
4. Legato IV; Zadržavanje tona I – Drži da bi konsolidovao strukturu i funkciju (DVD 2–IV) 81
5. Hvatanje I – Uхвати da bi iskusio svoju snagu (DVD 1–X, XII, 2–V) 88
6. Hvatanje II; Zadržavanje tona II – Kombinujte hvatanje i zadržavanje tonova (DVD 2–V) 89
7. Palac I – Sklekovi za palac (DVD 3–V, VI, VII) 92
8. Palac II – Palac i kažiprst (DVD 3–IX) 99
9. Palac III – Udarac palca u suprotnom smeru (DVD 3–VIII) 103
10. Palac IV – Miran pokret 105
11. Palac V – Kažiprst kao brisač na vetrobranu (DVD 3–IV) 107
12. Oktave I – Pregled snage i građe 113
13. Oktave II – Zgibovi za peti prst (DVD 4–I) 114
14. Oktave III – Luk od palca do petog prsta (DVD 1–IV, 4–VIII) 115
15. Legato V; Zadržavanje tonova III; Hvatanje III – Zadržavanje tonova kod hanona 118
16. Oktave IV – Prodrmaj klavir (DVD 4–VI) 121
17. Hvatanje IV – Mekano je snažnije 122
18. Oktave V – Slobodno vibrirajuće oktave (DVD 4–V) 123
19. Ruka I – Ruka kao bič (DVD 4–V) 126
20. Strukturalna funkcija I – Minimalan pokret za maksimalan zvuk (DVD 4–II, III) 129
21. Oktave VI – Tremolando oktave (DVD 4–VIII) 134
22. Oktave VII – Mesnata tehnika za mesnati zvuk 136
23. Oktave VIII – Koreografske legato oktave 138
24. Strukturalna funkcija II – „Šamar“ s podrškom strukture (DVD 8–III) 147
25. Strukturalna funkcija III – Maksimalizuj artikulaciju prsta, eliminiši trešenje ruke (kroz zadnji ulaz) (DVD 8–VI) 149
26. Ruka II – Kretanje ruke oslobađa prst (DVD 8–V) 151
27. Strukturalna funkcija IV – Zapljeskaj jednom rukom (DVD 8–II) 152
28. Legato VI – Maksimalna artikulacija i legato (DVD 8–VII) 154
29. Strukturalna funkcija V – Zgibovi za prste (DVD 4–I) 159
30. Hvatanje V – Učešće mišića nadlaktice u pomeranju prstiju (DVD 5–II) 164
31. Strukturalna funkcija VI – Obaranje ruke 166

32. Strukturalna funkcija VII; Ruka III – Cela ruka kao bič	(DVD 5–VIII)	168
33. Strukturalna funkcija VIII; Ruka IV – Zamah rukom, vežba Fila Koena	(DVD 5–VII)	170
34. Ritam I; Ruka V – Stvaranje pulsa kod Baha	(DVD 5–IV)	174
35. Ritam II; Ruka VI – Izbegavajte antiritmičke podele ruke		178
36. Ritam III; Ruka VII – Osetite žar kroz prst		180
37. Oktave VIII; Ruka VIII – Cela ruka pod tupim uglom		184
38. Strukturalna funkcija VIII – „Ptičji kljun“	(DVD 5–VI)	185
39. Ručni zglobovi I – Oblik fraze	(DVD 5–III)	190
40. Legato VII – Fizički tok jednak muzičkom toku		193
41. Legato VIII – Legato pero kategorije		194
42. Rotacija I – Elementi rotacije	(DVD 6–I, III, V)	199
43. Rotacija II – Skokovi u <i>La campanelli</i>	(DVD 6–III)	208
44. Rotacija III – Podlaktica i šaka se blago njišu – vežba koja pojašnjava rotaciju u skokovima		209
45. Prirodan oblik I – Pronađi i koristi prirodan oblik prstiju		213
46. Prirodni oblik II; Ruka IX – Uloga ruke		216
47. Prirodni oblik III; Ruka X – Širenje šake i ruku		216
48. Prirodni oblik IV – Legato; ponavljanje		218
49. Prirodni oblik V, Orkestracija I – Razdvajanje <i>jina</i> i <i>janga</i> u legatu		223
50. Artikulacije I – Kako da te dodirnem, pusti da izbrojim načine...		230
51. Prirodni oblik VI – Pojačavanje dinamike radi boljeg osećaja prirodnog oblika		231
52. Prirodni oblik VII, Orkestracija II – Orkestracija akordske teksture		232
53. Prirodni oblik VIII – Brzi pasaži bez napora		235
54. Prirodni oblik IX – Či gong za klavirom		237
55. Prirodni oblik X – Rašireni prsti bez deformacije		238
56. Prirodni oblik XI – Klatite i kružite vrhom prsta		239
57. Prirodni oblik XII – Ne rotiraj šaku na horizontalnoj ravni	(DVD 8–IV)	240
58. Prirodni oblik XIII; Rotacija V – Arpeđa		242
59. Legato IX – Taj či hodanje, utvrđivanje gradiva	(DVD 2–II)	247
60. Legato X – Pritiskanje u <i>Na izvoru (Au Bord d'une Source)</i>		250
61. Strukturalna funkcija IX – Unutrašnja aktivnost prsta u Listovoj <i>Varljivoj svetlosti</i>		254
62. Legato XI – Non-legato zvuk, legato dodir		255
63. Palac VI – Međuzavisnost palca i prstiju		256
64. Oktave X – Pregled funkcije luka		261
65. Oktave XI – Pregled „napada kobre“	(DVD 4–V)	262
66. Strukturalna funkcija X – Pregled legata		265
67. Palac VII, Rotacija VI – Platforme koje se uzajamno pomažu; rotacija		270
68. Artikulacije II – Osetite masu i treperenje dirke		271

69. Stakato I – Debeli, mesnati zvuk u betovenovim stakatima	273
70. Stakato II – „ Ruka dole – šaka gore “, stakato u oktavama	273
71. Stakato III – Stakato dodir za akordsku pratnju	274
72. Akordi I – Betonski blokovi akorda za zid mesnatog zvuka	276
73. Strukturalna funkcija XII – Ravni prsti radi boljeg kontakta s dirkom	283
74. Orkestracija III – Pedal gore, ne dole	288
75. Strukturalna funkcija XIII; Artikulacije III – Šake zajedno	292
76. Ritam IV; Fraziranje I – Sinhronistički odnos između pulsa i fraze	302
77. Ritam V – Podelite ruke da biste vežbali mozak	304
78. Puls II – Ovladavanje metronomom	309
79. Fraziranje II – Metronom i fleksibilno fraziranje	(DVD 7–V) 314
80. Fraziranje III – Ne secite fraze, upotpunite ih	319
81. Fraziranje III – Veza između fraza	325
82. Legato XII – Prefinjeni legato pokreće novi proces intoniranja fraze	333
83. Orkestracija III – Pratnja preuzima vodeću ulogu u stvaranju opštih dinamičkih nivoa	338
84. Orkestracija IV – Jednostavna primena hvatanja u orkestraciji	341
85. Orkestracija V – Orkestracija kao lek za ritam	341
86. Orkestracija VII; Artikulacija IV – Muzička struktura i emocionalni sadržaj	349
87. Ručni zglobovi II – Tehnika „hvatanja“ „praćakanjem“ šake	(DVD 4–IV) 383
88. Strukturalna funkcija XIV – „Zgrabi i protresi“ da bi srastao s klavirom	(DVD 4–VI) 389

ILUSTRACIJE

Prvi crtež: Skeletno podešavanje za jačanje funkcije šake	25
3.1: Proporcionalna odstupanja Partenona, preuveličano	41
3.2 Kontrapunkt skeleta: ojačana građa šake za optimalni rad	46
10.1: Moćna struktura uspravljene šake	70
10.2: Taj či hod	73
10.3: Stoj na prstima na zidu	74
10.4: Stoj na palcu s dobro složenim skeletom	75
10.5: Šaka stoji, telo sedi	76
11.1: Grafikon melodijske linije vokaliste	78
11.2: Grafikon melodijske linije pijaniste	78
11.3: Legato na pola puta: struktura tetraedra koju čine dva jang prsta	79
11.4: Osećaj tetraedra prisutan u legatu sa zaobljenim prstima	79
11.5: Unutrašnji osećaj tetraedra sa zaobljenim prstima	80
12.1: Grafikon trajanja nota pri maksimalnom zadržavanju tona	81
13.1: Palac se razlikuje od svih ostalih prstiju	86
14.1: Sklekovi za palac I – dohvati nebo	93
14.2: Sklekovi za palac II – postepeno spuštanje	95
15.1: Podnožje dlana fiksirano, kažiprst u zamahu – „tuk!“	100
15.2: Palac uspravan, zamah kažiprstom – „tik“	100
19.2: a) Koren palca učvršćen, prsti savijeni	114
19.2: b) Peti prst povučen unazad	115
20.1: Prirodno zaobljeni prsti pri zabacivanju ruke unazad	123
26.1: Izometrija koja aktivira artikulaciju prstim	142
28.1: S neba pa kroz zadnji izlaz – luk prsta od 270°	151
30.1: Zaljuljajte ruku da osetite zamah	158
30.2: Priljublivanje prstiju uz dirke	160
30.3: Uspravljanje	161
32.1: Obaranje ruku	167
32.2: Zamah rukom I – ka unutra	171
32.3: Zamah rukom II – dole	171
32.4: Zamah rukom III – napolje	172

35.1: „Ptičji kljun“: zbijeni vrhovi prstiju	186
38.1: Rotiranje šake na vodoravnoj ravni palac odvlači od dirke	200
38.2: Rotacija podlaktice pomera palac ka napolje, ručni zglob ostaje unutra	201
38.3: Zarotirajte podlakticu, ne rotirajte ruku na horizontalnoj ravni – peti prst i palac van, svi ostali unutra	202
44.1: Vrh prsta ide napred-nazad (i u krug)	239
44.2: Bočno pomeranje šake s otvorenim palcem umesto rotiranja šake na horizontalnoj ravni	241
45.1: Dobro ukorenjeno hvatanje generiše nežan luk	246
46.1: „Ptičji kljun“ radi održive strukture luka	250
47.1: Kao da konac drži prst (Nemojte da stvarno vezujete prst!)	257
48.1: Zabacite ruku unazad poput biča, pritisnite vrhove prstiju o jastučice na dlanu	263
48.2: Oslonite se na petom prstu	265
48.3: Maksimalni zamah palcem u dirke	266
48.4: Šaka vodi nepokretni palac pravo u dirku	267
48.5: Pređite četvrtim prstom preko palca	268
52.1: Peti prst kao vodoravna kuka za klavijaturu	284
52.2: Sviraj oktavu proksimalnim falangama!	285

MUZIČKI PRIMERI

3.1: Šopen, <i>Balada u g-molu</i> , op. 23, takt 67–73.	43
3.2: Šopen, <i>Balada u g-molu</i> , op. 23, takt 106–109.	44
12.1: Maksimalno zadržavanje tona u lestvici od četiri tona	81
13.1: Zadržavanje pet tonova istovremeno	89
13.2: Betoven, <i>Sonata u f-molu</i> , op. 2 br. 1, I stav, takt 33–35	90
15.1: Šopen, <i>Balada g-molu</i> , op. 23, t. 222–224	98
15.2: Šopen, <i>Balada u F-duru</i> , op. 38, t. 47–48	98
15.3: Šopen, <i>Etida u As-dur</i> , t. 1–2	98
15.4: Šopen, <i>Balada u g-molu</i> , t. 222–224, uz izostavljanje petog prsta	101
17.1: Bah, <i>Italijanski koncert</i> , treći stav, takt 1–4	104
19.1: Hanonova vežba	118
22.1: List, <i>Posle čitanja Dantea</i> , t. 35–39	129
22.2: List, <i>Posle čitanja Dantea</i> , t. 54–56	131
22.3: List, <i>Posle čitanja Dantea</i> , t. 103–105	132
22.4: List, <i>Posle čitanja Dantea</i> , t. 84–86	132
23.1: Betoven, <i>Sonata u c-molu</i> , op. 13 (Patetična), prvi stav, t. 12–19	135
23.2: Betoven, <i>Sonata u C-duru</i> , op. 2, br. 3, prvi stav, t. 85–87	135
25.1: Skrjabin, <i>Etida u cis-molu</i> , op. 42, br. 5, t. 30–32	138
29.1: Betoven, <i>Sonata u f-molu</i> , op. 57, <i>Appassionata</i> , prvi stav, t. 13–16	153
29.2: Obrazac za aktiviranje sklopa palca i prsta	156
33.1: Bah, <i>Preludijum u As duru</i> , DTK I, t. 1–2	174
33.2: Bah, <i>Preludijum u As duru</i> , DTK I, t. 1–2, naglašene osmine	175
33.3: Bah, <i>Preludijum u As duru</i> , DTK I, t. 3–4	176
33.4: Bah, <i>Preludijum u As duru</i> , DTK I, t. 9–12	177
33.5: Grig, <i>Klavirski koncert u A molu</i> , t. 191–2	179
33.6: Grig, <i>Klavirski koncert u A molu</i> , t. 191–2, pogrešne podele ruke	179
35.1: Skala u C-duru, oktavni skokovi	184
36.1: Šopen, <i>Poloneza u cis-molu</i> , op. 26, broj 1, t. 4–8	189
38.1: List, <i>Igra vode</i> , t. 1–6	199
38.2: List, <i>Igra vode</i> – uspravite palac	204
38.3: List, <i>Igra vode</i> – čudno istežanje	205
38.4: List, <i>Igra vode</i> – povucite akord uvis	205
38.5: List, <i>Igra vode</i> , t. 1–2 – desna ruka kao što je napisano	206

38.6: List, <i>Igra vode</i> – desna ruka, t. 14	207
39.1: List, <i>La Campanella</i> , t. 42	208
39.2: List, <i>La Campanella</i> , t. 4–6	209
40.1: Šopen, <i>Skerco u E-duru</i> , op. 54, t. 66–72	212
42.1: Šuman, <i>Skoro preozbiljno</i> , t. 1–8	224
42.2: Brams, <i>Intermeco u Es-duru</i> , op. 117, broj 1, t. 1–2	225
42.3: Brams, <i>Intermeco u cis-molu</i> , op. 117, broj 3, t. 46–50	225
42.5: Brams, <i>Intermeco u f-molu</i> , op. 118, broj 4, t. 1–4 – vežbanje dinamike	226
42.4: Brams, <i>Intermeco u C-duru</i> , op. 118, broj 1, t.1–4.	226
43.1: Betoven, <i>Sonata u Es-duru</i> , op. 7, drugi stav, t. 1–8	228
43.2: Betoven, <i>Sonata u Es-duru</i> , op. 7, drugi stav – vežbanje pojedinačnog rada prstiju	232
43.3: Betoven, <i>Sonata u Es-duru</i> , op. 7, prvi stav, t. 1–2	234
43.4: Betoven, <i>Sonata u Es-duru</i> , op. 7, prvi stav, t. 5–12	235
46.1: List, <i>Na izvoru</i> , t. 1–3	251
46.2: List, <i>Na izvoru</i> , t. 1 – držanje tonova	251
46.3: Šopen, <i>Balada u f-molu</i> , op. 52, t. 1–2	253
47.1: List, <i>Varljiva svetlost</i> , t. 18–20 – vežbanje pojedinačnih nota	254
47.2: List, <i>Varljiva svetlost</i> – vežba s naizmeničnim tonovima	255
47.3: List, <i>Varljiva svetlost</i> , t. 30–31	259
47.4: List, <i>Varljiva svetlost</i> , t. 38–41	259
48.1: Šopen, <i>Skerco u b-molu</i> , op. 31, t. 5–9	261
48.2: Šopen, <i>Skerco u b-molu</i> , op. 31, t. 49–52	264
49.1: Skrjabin, <i>Koncert za klavir u fis-molu</i> , op. 20, t. 170–174	269
50.1: Mendelson, <i>Skerco kapričio</i> , t. 1–4, prva faza vežbanja	273
50.2: Mendelson, <i>Skerco kapričio</i> , t. 1–4, druga faza vežbanja	274
50.3: Šopen, <i>Etida u a-molu</i> , op. 25 broj 4, t. 1–4	275
50.4: Betoven, <i>Koncert u C-duru</i> , op. 15, kadenca u prvom stavu, t. 30–31	277
53.1: Skrjabin, <i>Vers la Flamme</i> , op. 72, t. 1–6.	289
53.3: Rahmanjinov, <i>Koncert u c-molu</i> , op. 18, treći stav, t. 431–4	290
53.2: Rahmanjinov, <i>Koncert u c-molu</i> , op. 18, prvi stav, t. 1–8	290
56.1: Bah, <i>Preludijum d-mol</i> , DTK II, t. 1–5	302
56.2: Bah, <i>Preludijum d-mol</i> , DTK II, t. 2	303
56.3: Bah, <i>Preludijum d-mol</i> , DTK II, t. 2	303
57.1: Ritam, I korak – leva ruka na naglašenom tonu, desna uzima tri note između	304
57.2: Ritam, II i III korak – leva ruka na pulsu, desna uzima nenaglašene tonove	305
57.3: Ritam, IV korak – desna ruka na pulsu, leva na nenaglašenim tonovima između	306
57.4: Ritam, V korak – novi notni obrasci	307
57.5: Ritam, VI korak – novi notni obrasci uz promenu pulsne note	307
57.6: Ritam, VIII korak – leva ruka uzima prvu i treću notu, desna drugu i četvrtu	308

57.7: Ritam, IX, X i XI korak – varijacije: koliko naglašenih nota uzima leva (ili desna) ruka	308
59.1: Rahmanjinov, <i>Drugi koncert u c-molu</i> , prvi stav, t. 11–14	312
59.2: Rahmanjinov, <i>Drugi koncert u c-molu</i> , prvi stav, t. 245–258	313
59.3: Rahmanjinov, <i>Drugi koncert u c-molu</i> , prvi stav, t. 55–58	314
59.4: Rahmanjinov, <i>Drugi koncert u c-molu</i> ; prvi stav, t. 55–58	315
59.5: Mocart, <i>Sonata u B-duru</i> , K. 333, drugi stav, t. 1–4	316
59.6: Mocart, <i>Sonata u B-duru</i> , K. 333, drugi stav, t. 9–13	316
59.7: Šopen, <i>Nokturno u e-molu</i> , op. 72 #1, t. 2–5	317
59.8: Šopen, <i>Skerco u b-molu</i> , op. 31, t. 17–22	318
60.1: Rahmanjinov, <i>Etida-slika u es-molu</i> , op. 39, br. 5, t. 1–11	320
60.2: Rahmanjinov, <i>Etida-slika</i> , op. 39, br. 5, t. 1–11, s agogičkim naglascima	320
60.3: Rahmanjinov, <i>Etida-slika</i> , op. 39, br. 5, t. 1–11, s oblikovanim frazama	322
60.4: Rahmanjinov, <i>Etida-slika</i> , op. 39, br. 5, t. 1–2 – kontraproduktivna strategija fraziranja	322
60.5: Rahmanjinov, <i>Etida-slika</i> , op. 39, br. 5, t. 1–2 – napredna strategija fraziranja	322
60.6: List, <i>Igra vode</i> , t. 32–43	324
60.7: List, <i>Igra vode</i> , t. 64–67	327
60.8: List, <i>Igra vode</i> , t. 144–147	327
60.9: List, <i>Igra vode</i> , t. 198–201	327
63.1: Rahmanjinov, <i>Etida-slika u es-molu</i> , op. 39 #5, t. 18–20	339
63.2: Rahmanjinov, <i>Etida-slika u es-molu</i> , op. 39 #5, t. 22–24	339
63.3: Rahmanjinov, <i>Etida-slika</i> , op. 39 #5, t. 26–27	340
63.4: Rahmanjinov, <i>Etida-slika</i> , op. 39 #5, t. 53–56	340
63.5: Rahmanjinov, <i>Koncert u c-molu</i> , op. 18, prvi stav, t. 83–87	342
64.1: Bah, <i>Preludijum u h-molu</i> , DTK I sveska, t. 1–5	348
65.1: Šopen, <i>Balada u F-duru</i> , op. 38, t. 47–48	353
65.2: Šopen, <i>Balada u F-duru</i> , op. 38, t. 63–64	353
65.3: Šopen, <i>Balada u F-duru</i> , op. 38, t. 69–71	354
65.4: Šopen, <i>Balada u F-duru</i> , op. 38, t. 71–74	354
67.1: List, <i>Dolina Obermana</i> , t. 1–4	359
67.2: List, <i>Dolina Obermana</i> , t. 9–12	359
67.3: List, <i>Dolina Obermana</i> , t. 74–78	360
67.4: List, <i>Dolina Obermana</i> , t. 120–121	360
67.5: List, <i>Dolina Obermana</i> , t. 170–171	361

PREDGOVOR PRVOM IZDANJU

Ova knjiga je nastala kao zbirka sedamdeset nezavisnih ogleđa, koje sam tek posle dvadeset četvrtog nacрта uspeo da organizujem u uverljiv, logičan sled. Kada se konačna struktura ipak ovaplotila, shvatio sam da zaista imam nešto što bi se moglo nazvati novim pristupom – ali nije se moglo izbeći da neke teme „procure“ iz svojih okvira. Tako se o telu govori i u odeljku koji se bavi rukom, a vežba „Napad kobre“ javlja se i u delovima o ruci i o pojedinačnom radu prstiju, i sl.

Ja sam pijanista i učitelj, a ne pisac, pa je većina ovih poglavlja u stvari prepis održanih časova – otuda ležeran stil pisanja koji liči na razgovor. Ostavio sam u tekstu određenu količinu ponavljanja, nadajući se da ću čitaoca uvući u umni prostor stvarnog časa, na kome se jedna tema može dotaći iz mnogo različitih uglova pre nego što studentu „sine“ o čemu se radi. Ovo nije knjiga jasnih, precizno izloženih ideja, već istraživanje jednog skupa ideja u praksi. Nije lako svesti svoje pismeno izražavanje na ono najneophodnije potrebno da se predstavi jedan sistem: time *iskustvo* čitatelja biva osiromašeno. Opremio sam se da većinu lekcija ostavim u obliku u kome sam ih podučavao, priuštivši time čitaocu bogatstvo interakcije koja se odvija između učitelja i učenika.

Reč zahvalnosti

U pripremi ove knjige pomogli su mi, pored mnogih cenjenih kolega, i nekoliko bliskih i dragih osoba – da knjiga dospe do štampanja ticalo se cele porodice. Pre svega želim da se zahvalim mom ocu, F. Klarku Frejzeru, koji mi je puno pomogao u korigovanju teksta. Svojom bistrinom, sposobnošću jasnog sagledavanja i stalnom podrškom ulivao mi je snagu da nastavim onda kada mi je zadatak izgledao nesavladiv. I ujak moje supruge, Zoran Nikolić, pružio je dragocenu pomoć u našem radu na srpskom prevodu. Pregledajući ceo rukopis, rečenicu po rečenicu, dobili smo pripremu za drugo izdanje, koja je ugrađena u ovo prvo. Zahvalnost dugujem još jednom zlata vrednom prevodiocu, Mung Čiju s Vuhanskog konzervatorijuma, koji je obavio izuzetno težak zadatak jasnog prenošenja veoma složenih ideja kineskim studentima i podstakao me da se izrazim na još jasniji i precizniji način. Zahvaljujem se i Sonji Arden na njenoj darovitosti, strpljenju i razumevanju koje je pokazala pripremajući ilustracije.

Ekipe koja je pripremila knjigu za štampu neprevaziđena je. Toplo se zahvaljujem Rebeki Masi, Debri Šep, Bet Ister za pronicljivu i preciznu korekciju teksta, kao i Nenadu Bogdanoviću za prelom, u čijoj izradi je pokazao neizmernu veštinu i strpljenje, i sa mnom i s mojim materijalima!

Ograničen prostor mi ne dozvoljava da pomenem sve lične prijatelje koji su mi pružili dragocenu podršku, ali bih želeo da izdvojim Džona Silija i Džerija Karzena – oni će znati zašto.

Svim svojim učiteljima dugujem više nego što je to moguće iskazati. Posebno sam zahvalan Filu Koenu, pioniru istinske vizije i geniju koji je dao osnovu za mnoge od mojih ključnih ideja. Najtoplije se zahvaljujem Kemalu Gekiću, kolegi kog izuzetno uvažavam i dragom prijatelju čija su mladalačka bujnost, lični magnetizam, britki smisao za humor, izražena pronicljivost, nesebična posvećenost i neverovatan dar ostavili traga i na meni i na ovoj knjizi.

I na kraju, zahvaljujem se svim svojim studentima, nekadašnjim i sadašnjim, jer je svaki od njih, na svoj način, bio i moj učitelj.

PREDGOVOR DRUGOM IZDANJU

*Ako ste shvatili sve što ste napisali u sopstvenoj knjizi,
treba da dođem da vam se poklonim i molim vas da me podučite.
Ali vi ne razumete ni ono što čitate, ni ono što pišete...
Naravno, nijedna knjiga vas ne može zaista pripremiti za nešto.
Ono što čovek **dobro** zna, **to** je njegova priprema.
G. I. Gurđijev kod Uspenskog, U potrazi za čudesnim*

Ovu knjigu napisao sam iz sopstvenog iskustva – na osnovu sopstvenog razvoja klavirske tehnike, onoga što sam naučio od svojih cenjenih mentora i – možda najvažnije – iz iskustva dobijenog u radu sa studentima, koje je mi je pojasnilo kako da postignem svoj cilj. Ne želim da kažem ništa posebno novo o klavirskoj tehnici, već *da pronađem način da to izrazim tako da ne bude podložno različitim tumačenjima*. Mnogi pedagozi rekli su mnogo divnih stvari o tome kako svirati klavir, ali kada se njihove reči pogrešno shvate, sav uloženi trud često biva uzaludan. Ova knjiga je moj prvi pokušaj da popravim takvo stanje.

Otkad sam objavio prvo izdanje 2003. godine, i izdao DVD verziju 2006, nešto se u meni zbilo što je povezano s gornjim navodom – dogodio se proces integracije. Ne radi se o tome da tada nisam razumevao ono što sam pisao, ali način na koji sada sviram, mnogo više odražava i izražava to što sam tada napisao. Jedan od razloga za to je što sam ponovo, nakon dugogodišnje pauze, uronio u iskustveni proces Feldenkrajsovog metoda. Druga okolnost je moja izuzetna sreća da sam došao u posed klavira *Njujork Stenvej B* iz 1942, koji je nekada pripadao gospođi Vandi Landovskoj – jedan izuzetan instrument, koji od mene zahteva, mnogo više nego što je to bio slučaj s prethodnim instrumentima, da *postupam kako govorim* i da konačno u sopstveno sviranje integrišem sve aspekte tehnike koju sam nastojao da opišem. On prosto ne dozvoljava da se dotakne bez i trunke manje prefinjenosti nego što sam to opisao. Treći razlog je što sam se vratio radu s Kemalom Gekićem i ponovo otvorio našu zajedničku istragu koja je u međuvremenu spavala zimskim snom. U proteklom periodu obojica smo sazreli i imamo nova otkrića da ih između sebe podelimo, od kojih sam neka uključio u ovo drugo izdanje.

Takođe, malo sam „potkresao“ svoj jezik, pokušavajući da osvetlim ideje istaknute masnim slovima, a smanjim objašnjenja koja ih okružuju. Nažalost, to nije stanjilo knjigu, ali zaista verujem da je na mnogim mestima postala čitljivija. Drugo izdanje odražava i promenu do koje je došlo u pogledu toga kako razumem strukturu šake i njenu funkciju kada je orijentacija ka petom prstu prema Tomasu Marku

u pitanju.¹ U prvom izdanju zagovaram stav da je šaka u stanju da izvede ulnarnu devijaciju; ovdje ne odustajem sasvim od toga, ali sagledavam urođene strukturne slabosti te devijacije i kako ih smanjiti da bi se šaka ojačala. U pogledu osnovnog položaja šake na dirkama, kada je struktura u pitanju, dovodim zglobov petog prsta u istaknutiji položaj. Knjiga Simora Finka *Ovladavanje klavirskom tehnikom*² nudi drugo ključno nadahnuće za ovu promenu. Ovo izdanje sadrži i novo poglavlje u *Ritmu ruke*, što je upadljiv propust u prvom izdanju.

Bitna poglavlja u drugom izdanju povezana su sa svojim odgovarajućim delovima na DVD-u, što olakšava „obraćanje“ knjizi i ima mesta za detaljnija objašnjenja na DVD-u, koji često pruža življi i opipljiviji opis određenog problema i njegovog rešenja. Za potpunije slaganje između knjige i DVD verzije *Umeća*, kao i tematske veze s mojom drugom knjigom – *Izoštrena pijanistička slika o sebi* – molim vas da pogledate *Vodič za učenje uz Umeće sviranja na klaviru: jednosemestralni plan rada* koji materijal u knjizi deli na 13 odeljaka (po jedan nedeljno). Vodič za učenje naravno sledi hronologiju knjige, s jednim značajnim izuzetkom: kao i u filmu, odeljak *Maksimalna artikulacija prstima* čuvam za skoro sâm kraj, tako pomažući studentu, nakon što su obrađeni neki principi muzičkog zanata za klavir, da se vrati fizičkoj žiži i – nadam se – ugradi svoje muzičko razumevanje u moćno i potpuno funkcionisanje šake na dirkama. Tako se *Vodič za učenje* sastoji iz sledećih poglavlja:

- Nedelja 1* Uvod u neke osnovne koncepte (Knjiga, Odeljak I)
- Nedelja 2* Klavirska tehnika i pokret (Odeljak II)
- Nedelja 3* Legato: Fizička osnova klavirske tehnike (Odeljak III)
- Nedelja 4* Naročita uloga palca (Odeljak IV)
- Nedelja 5* Oktave i akordi (Odeljak VI)
- Nedelja 6* Uloga ruke (Odeljak VII)
- Nedelja 7* Rotacija (Odeljak VIII)
- Nedelja 8* Prirodni oblik prstiju i neke druge strategije dodira (Odeljci IX, X)
- Nedelja 9* Muzička entaza – ritam (Odeljak XI)
- Nedelja 10* Muzička entaza – fraziranje (Odeljak XII)
- Nedelja 11* Muzička entaza – orkestracija; Tematski pregled (Odeljak XIII)
- Nedelja 12* Maksimalna artikulacija (Odeljak V)
- Nedelja 13* Emocionalni i duhovni sadržaj u sviranju klavira (Odeljak XIV)

Onima među vama koji *Umeće* koriste za učenje, savetujem da se drže ovog plana, ali čitaoci ne treba da se osećaju njime obaveznim; to su samo smernice i ne morate da ih se strogo pridržavate.

Rečima zahvalnosti iz prvog izdanja – koje još uvek smatram istinitim – dodao bih neke nove. Toplo se zahvaljujem Karoli Grindea i njenoj kćerci Nađi Laserson za njihove neprekidne i strpljive pokušaje da mi pojasne temu Težina ruke; njihova

¹ Mark, Thomas: *What Every Pianist Needs to Know About the Body*, GIA Publications, Chicago, 2003.

² Fink, Seymour: *Mastering Piano Technique*, Amadeus Press, Pompton NJ, 1992.

upornost se na kraju isplatila! Zahvaljujem se i Sejmuru Finku, čiji su mi knjiga i film *Ovladavanje klavirskom tehnikom* dali podstrek za mnoge od prerađenih delova u drugom izdanju, kao i Tomasu Marku, čiji su radovi takođe uticali na mene. Hvala Ketlin Rajli, čiji je rad s površinskom elektromiografijom potkrepio mnoge od mojih zaključaka i učinio ih osnovom za nove nivoe tačnosti u razumevanja. Zahvaljujem se svom menadžeru, Jovanu Hadži-Đuriću, čija je pomoć u bezbrojnim praktičnim stvarima bila neprocenjiva, kao i Reneu Kamiju iz izdavačke kuće *Scarecrow Press*, koja me je pogurala da priprelim ovo drugo izdanje. Ličnu zahvalnost dugujem Željku Jakovljeviću i Džejsmu Lumu – oni će znati zašto... Hvala Nataši Feurić, čiji su mi podstrek i podrška pomogli da dobijem onaj dragoceni zamah kada mi je bilo teško da se pokrenem, a posebno toplu zahvalnost dugujem Ani Cencius-Špengler, mom „strpljivom slušaču“ čije su mi povratne informacije, kritičnost i ohrabrenja bili dragoceni u daljem razvijanju ideja od kad je ova knjiga prvi put objavljena.

Na kraju, ne mogu a da ne dodam još neku reč zavalnosti Filu Koenu i Kemal Gekiću, čiju sam genijalnost tek sada počeo u potpunosti da shvatam. Njihova neprekidna posvećenost svojoj umetnosti proširila je granice stižući dalje nego ikada ranije, a stalna potraga pružila divan stvaralački podsticaj mnogima od nas koji su zahvalni što imaju priliku da budu u njihovoj blizini.

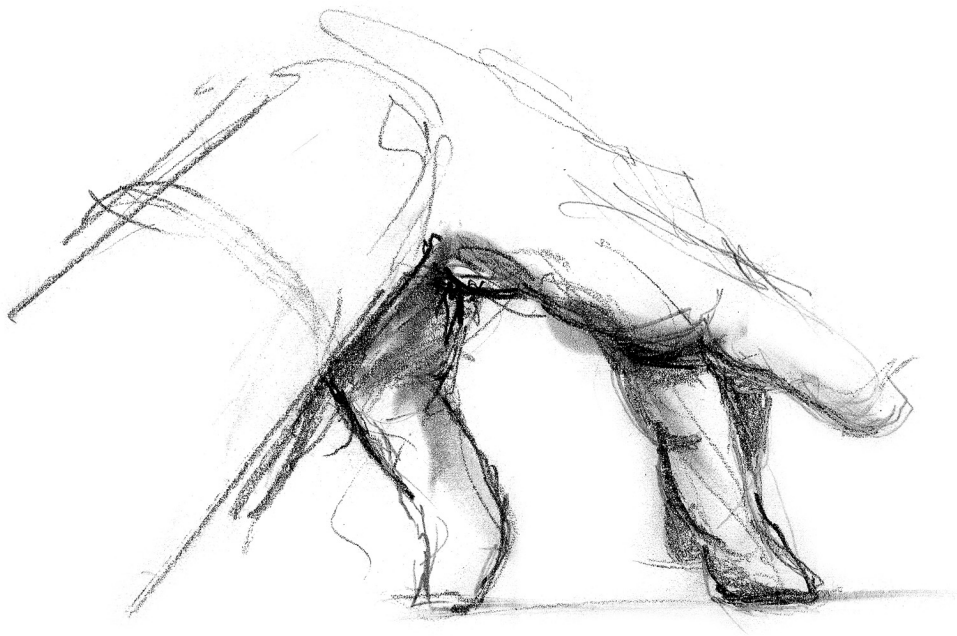
Alan Frejzer
Novi Sad, decembar 2010.

Reč zahvalnosti srpskom izdanju

Ova knjige je u velikoj meri nastala zbog toga što sam se 1990. preselio u Jugoslaviju da bih sa Kemal Gekićem izučavao sviranje klavira. Veliki sam dužnik Kemal, Akademiji umetnosti u Novom Sadu, jugoslovenskoj i srpskoj vladi i srpskom narodu, koji su mi tokom celokupnog mog boravka ovde pružili neverovatnu i velikodušnu podršku.

Veoma sam zahvalan Branislavi Babić, koja je pažljivo ispočetka prevela celu knjigu. U književnom srpskom jeziku kojim se služila i na koji je pretočila moju knjigu, uspela je da izuzetno jasno i tačno uhvati duh mog načina izražavanja. Hvala Kostu Jeftiću na čitanju prevoda, kao i Nadi Kolundžiji i Mariji Balint Ligeti, na njihovom marljivom pregledu i ispravci mnogih muzičkih pojedinosti. Zahvaljujem Robertu Kolaru i Pokrajinskom sekretarijatu za obrazovanje i kulturu na njihovoj velikodušnoj finansijskoj podršci prevoda.

Alan Frejzer, Beograd, jul 2011.

Prvi crtež: Skeletno podešavanje za jačanje funkcije šake